Він ще пошаргав рукою в прискринку, — ніхто не зугледів, удосвіта всі поснули, — намацав дерев’яну іконку й почепив собі на груди. Тіко став укладатися в дорогу, як одна далека родичка дала йому той образ. Гладила шовковий шнурок і тужила, ледве одірвав од себе, як із села виходив. Янголя вже на призьбі сидів і свистів у свищик. Воно, мабуть, звечора й очей не склепило, бо ж прилендало з Березівки ради ярмарку і чекало вже не день і не два. Сирота, поводирик солоний. Ну, ходім.

Вересай причинив хату. Роса ошпарила босі ноги. Балачок не було, а тільки по руці старий відав, що хлопець би так услав попереду! Та чи отава зупиняла, що колосилася, мов сукно, чи насуплений роменський шлях. Чи його, Остапа, жалів, бо вже патики до колін пообтоптував. Зрештою обізвався:

— Я вас, діду, бистрою дорогою поведу, берегами та обніжками, щоб ноги не зболіли.

— Не зболять, вони в мене крепкі. Аби ти не пристав.

— Я — ні. Я з вами, діду, ще три зими й три літа водитимусь, бабуся казали.

— А що так?

— А так. Підскладаю трохи грошей та й на город учитись подамся. У псаломники піду.

Хотів щось сказати Остап, а тільки міцніше стис його долоню — мала, а вже як скоринка. А дома ж у них іще таких осьмірко сидить, баба не встигає окрайці позичать та мазолі мазать.

— Янголю, ти про матір здумуєш хоч коли?

— А що їх здумувати? Все стогнали, і поправки з них не було. Ади хоч молились, то й не спеклися б. Чорні, як сажа, в труні лежали.

Ураз малий висмикнув руку:

— Ой, ді! Сонце яке сходить, мов крашанка над горою, дивіться!

— Я рано осліп, хлоню, і не знаю, яке воно сонце — чи вогонь, красне чи голубе. Сам дивись.

А відтак почимчикували собі. Малий озирався на хати, а вони вже сховалися за бугром, тільки воли десь ревли надсадно і важко, мов "рятуйте" кричали. Витяг знову свищика, бісеня отаке, а Остапові не йшла з памки його матір.

Якби ти, Устино, хоч свої співанки переспівала.

А тоді вже чужі хати білила та примазувала.

А за ким було співати, Остапе? Діти не проскурки, голодні не лежатимуть.

Якби ти хоч біля церкви зізналася, що лихоманка тіло випалила і косу ізсікла. Кому мовчанкою завгорила?

Хто б мені допоміг? А просила і прошу тебе: виведи в люди Янголю, а іконку оцю ніколи в дорозі не знімай.

— Що там, дитино, обабіч видно?

— Нічого такого. Копи сюди головами лежать, та жовтий ліс бовваніє. Ще дядько якийсь на коняці поїхав. Діду, не важка у вас торба, може б, я підніс трохи?

— Ось каплю пройдемо та й перелатаєм. І примгнемо під калиною.

Трава була лагідна й мітласта, старий задрімав одразу. І привиділась йому Устина, що лежить на траві у вишитій сорочці й стрічках та всміхається до нього. І ніби стрічки здіймає вітер, і вони лоскочуть йому вид.

Коли розплющив невидючі очі, Янголя сидів поруч.

— Як ти мені всвистівся, — пробурчав, — хоч би якої пісні завів. Мати як соловеєчко була, а ти мугир мугирем.

Рушали спроквола. Хлопець раз по раз відставав — то кавуни з піску робив, то бродив по стернях.

— Скоро вже той Ромен буде?

— Як споночіє, то вже й хрести буде видно тамтешні. Переночуємо, а вранці на ярмарок. Ти любиш ярмаркувать?

— Мене ще тато не водили.

— О, то добре діло. Скілько там набачиш усього — кренделі, й пироги, й пряники. І матерії всякої. На ярмарку добре можна заробить, як коли й до трьох рублів.

— Діду, а у вас нічого більш нема — сала або хоч хліба з часником? Я б мазолю намазав.

— Нема. Де ж воно візьметься?

Старий постукав у тверду, як крем’ях, дорогу, зітхнув і обмацав бандуру. Сонце вже підібралося до лісу, розлилося над ним, як молозиво.

— Може, ви дурите? Баба казали, що у вас їсти повно.

— На, на шукай!

Торба впала на спориш, мов ізлякалась.

— Скілько б ти жер, напастюка!

Янголя пускає дідову руку.

— Не хочу я ні вчиться, ні пряників ніяких. Буде мені стоконяться. А ви собі пряменько, ніде не звертайте!

— Дасть же тобі батько заробітків.

— А осьо-сьо вам, не хочете? Ось-сьо, ось-сьо!

Грудки вдарили кобзареві по спині і мов не сипались, а вростали в тіло, аж пекли.

Куди воно тікало, за чим? Старий постояв недовгечко, а потім ступив на траву і по росі взнав — ніч скоро. Шарнув униз рукою і змив утому з лиця. Чи міг він наздогнати малого, зупинить? Щоб вовки не розірвали та лихі люди не звели. Так і стояв серед поля, облипав комарами, не ворушився — мов надсохле дерево.

А Янголя був уже далеко. Перестав бігти, оддихався. Стояли перед очима сестри Марта, Настя, Векла, Тетяна, братики Семен, Микола та

Йванько і баба Галатиха, котра глядить їх тепер. Думав, як повернеться додому, як позалазять усі на піч і будуть страховіття розказувать…

Тим часом геть стемніло. Серце дуже забилось, і він подумав, що біжить хтось. Оглянувся, знову кинувся вперед. Вітер сліз не змивав. А дід був зразу як птах завбільшки, потім як горіх, а далі — як мачина зробився.

— Куди ти, дурнику? Там у кожній хаті нас на покуті посадили б.

А тут виступили мама з-за тополі і повели його на гостець лісами і горами, ріками і болотами…